

Podpora ohrožených druhů na Hulišťatech

Závěrečná zpráva projektu



Jaromír Maštera

říjen 2017

Tento projekt byl v roce 2017 finančně podpořen programem Ochrana biodiverzity - národním programem ČSOP financovaným Ministerstvem životního prostředí ČR a Lesy ČR s.p. Děkujeme.

Mgr. Jaromír Maštera

Jihlava, říjen 2017

CÍL PROJEKTU:

Zejména podpora ohrožených a velmi vzácných druhů obojživelníků – kuňka ohnivá a čolek velký - formou doplnění nabídky vhodných biotopů pro jejich rozmnožování a zejména zlepšením stavu jejich stávajících terestrických biotopů.

Širší pozitivní dopad na více skupin organismů, mj. další druhy obojživelníků, psamofilní organismy a mokřadní rostliny. Celkově po realizaci akce dojde k udržení a zvýšení biodiverzity lokality.

POPIS LOKALITY A SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY:

Zájmová lokalita „Hulišťata“ se nachází cca 1,4 km ZSZ od středu obce Kostelní Myslová. V části lokality se nachází bývalá pískovna, která je registrovaným významným krajinným prvkem.

V lokalitě byla zahájena péče na podporu ohrožených druhů v roce 2009, kdy byla provedena větší prořezávka náletových dřevin v pískovně a ručně byla obnovena část centrální tůně. Další zásahy proběhly v letech 2010, 2012 a 2014. V pískovně byl na dvakrát strojně stržen drn a dále upravena centrální tůň a byly provedeny i další menší prořezávky. Na degradované louce v sousedství pískovny byly vyhloubeny čtyři tůně, mokřad v okolí byl mozaikovitě pokosen v roce 2014 a sušší část louky je každoročně kosena obcí Kostelní Myslová. Podrobněji o péči o lokalitu viz: <http://www.mokrady.wbs.cz/Hulistata.html>

Opatření v uvedené lokalitě jsou prováděna jednak za účelem podpory místních populací velmi ohrožených druhů obojživelníků - čolka velkého (*Triturus cristatus*) a kuňky ohnivé (*Bombina bombina*), a jednak k podpoře psamofilních druhů rostlin a živočichů – viz např. dřívější výskyt tří druhů svižníků a rosnatky.

V lokalitě Hulišťata došlo po provedení prvotních managementových zásahů v letech 2009-2010 k opětovnému rozmnožování čolků velkých i dalších obojživelníků, velmi dobře též zafungovala opatření realizovaná v letech 2012 a 2014. Je však nutné pokračovat v podpoře populací ohrožených druhů dalšími managementovými zásahy. Stávající zarůstající část okraje pískovny a vegetací zarostlý písčité podklad není pro ohrožené druhy hmyzu a v zásadě ani obojživelníků příliš vhodný. Mokřadní louky hustě zarostlé mokřadní vegetací nejsou vhodné z pohledu kuňky ohnivé ani dalších obojživelníků. Je prokázáno, že kuňky dokáží úspěšně žít v lokalitách kde probíhá alespoň občasné, lépe i pravidelná péče o louky.

Kromě podpory čolka velkého a kuňky ohnivé bude akce přínosná i pro další ohrožené druhy obojživelníků žijící v lokalitě (čolek obecný, blatnice, skokan hnědý, skokan krátkonohý aj.) a také pro vodní hmyz (vážky, vodní brouci aj.). Stržení drnu v okrajové části pískovny bude provedeno za účelem obnažení písčitého podkladu a podpory ohrožených, zejména psamofilních, druhů hmyzu a rostlin (svižníci, rosnatka aj.). Celkově realizací akce dojde ke zvýšení biodiverzity lokality.

V lokalitě byly dlouhodoběji prováděny spíše jen orientační průzkumy obojživelníků a rostlin. V roce 2012 byl proveden komplexnější biologický průzkum, který prokázal význam lokality a její potenciál. Výsledky jsou k dispozici zde:

http://mokrady.wbs.cz/dokumenty/zaverecna_zprava_lokality_colvel_2012_web.pdf

Od roku 2012, kdy zde byly provedeny prvotní průzkumy šly dle náhodných pozorování početně nahoru populace obojživelníků a přibyl jeden druh (blatnice).

Zájmové pozemky p.č. 729/1 a 762/13, v k.ú. Kostelní Myslová jsou v majetku obce Kostelní Myslová. Od roku 2012 zde péče o lokalitu probíhá ve spolupráci obce a spolku Mokřady – ochrana a management. Smlouva o dlouhodobém užívání byla s obcí diskutována a došli jsme k závěru, že zatím není potřebná. Obec je našim záměrům nakloněna a s realizací nám i pomáhá. Navíc je nejcennější část lokality registrovaným významným krajinným prvkem. To vše dohromady zaručuje vhodnou péči o lokalitu i do budoucna.

DOSAVADNÍ ČINNOST V OKRUHU ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY:

Zájmová lokalita tohoto projektu je zároveň zájmovou lokalitou neziskové organizace Mokřady - ochrana a management a jejího pozemkového spolku. Předmětem zájmu PS Mokřady jsou zejména mokřadní lokality s výskytem nejvzácnějších druhů obojživelníků, na nichž dochází k úbytku jejich populací. Zejména jde o čolka velkého, kuňku ohnivou, kuňku žlutobřichou a ropuchu krátkonožou, v současnosti o jedny z nejvíce ohrožených druhů obojživelníků u nás. Organizace se také snaží aktivně vyhledávat dlouhodobě neudržované mokřadní lokality, kde se snaží zrealizovat opatření obecně na podporu ohrožených vodních a mokřadních druhů rostlin a živočichů.

Členové z.s. Mokřady se v rámci možností snaží provádět na všech zájmových lokalitách různá opatření na záchranu a podporu populací obojživelníků. Zejména jde o kombinaci prořezávek náletových dřevin s tůněmi, ať už jde o jejich obnovu či o hloubení nových. Často je také realizováno kosení, protože i toto opatření je pro obojživelníky významné. Organizace se také snaží využívat v péči o biotopy ohrožených druhů netradiční managementy spočívající v pojezdech off-roadových automobilů, vojenské techniky a v narušování a strhávání drnu. Činnost z.s. probíhá z většiny v kraji Vysočina, od roku 2014 ale postupně došlo k rozšíření aktivit i do dalších krajů České republiky.

PS Mokřady ve své činnosti nezapomíná ani na další ohrožené živočichy i rostliny. Snaží se respektovat nároky všech zjištěných ohrožených druhů, přizpůsobovat se jim a také je podporovat. Z toho důvodu se snažíme vždy před zahájením managementových aktivit na nových lokalitách provést zde alespoň základní biologický průzkum, pokud již není k dispozici dostatek aktuálních botanických či zoologických dat.

Managementové práce na podporu obojživelníků a dalších živočichů a rostlin, spočívající v budování tůní, prosvětlování porostů, kosení luk a vytváření zimovišť provádějí již od roku 2008 členové z.s. Mokřady - ochrana a management ve spolupráci s ČSOP Jihlava a Pobočkou ČSO na Vysočině na lokalitách Pístovské mokřady, Rančířovský Okrouhlík, U Popického rybníka, Hulišťata, Borovinka, Záborná a Dobrá Voda Lipnická. V roce 2012 pouze pod záštitou z.s. Mokřady probíhaly managementové práce na lokalitách Sochorov, Rančířovský Okrouhlík, Hulišťata, Nadějovské nivy, U Měšína, Rychtářský rybník a Řehořovská nádrž. V roce 2013 pak také na lokalitách Lesnovské mokřady, Dolní Bradlo, Obůrka, Nový Štocký, Rosička, Horní Ilmik, Pod Lyžařem, Brejlovský rybník a Pístov Žleby. V dalších letech přibýly další lokality a dále bylo pečováno o ty stávající. Blíže o činnosti na uvedených lokalitách viz webové stránky <http://www.mokradny.wbs.cz>.

ZDŮVODNĚNÍ OPATŘENÍ:

Opatření jsou navržena zejména za účelem podpory místních populací obojživelníků, a to hlavně kuňky ohnivé a čolka velkého, ale i kvůli podpoře psamofilních druhů hmyzu a rosnatky.

Oba cílové druhy obojživelníků potřebují mokřadní biotopy a menší vodní plochy pro rozmnožování, ideálně bez ryb. Kuňka ohnivá je výrazně náročnější, potřebuje každoroční péči o lokalitu (kosení, pastva apod.) a tůň, které budou udržovány v raných fázích sukcese a jen minimálně zastíněné. Čolek velký snese ponechání lokality několik let bez péče, zarostlejší a zastíněnější tůň.

Na základě nároků těchto dvou druhů byla navržena opatření, která by jim měla pomoci. Opatření kladou důraz zejména na kuňku ohnivou, která je zde prioritním druhem. Část ploch i tůň jsou a budou částečně zastíněny, což by mělo vyhovovat i čolku velkému (centrální tůň v pískovně).

Opatření by měla mít širší pozitivní dopad na více skupin organismů, mj. další druhy obojživelníků, ohrožený vodní hmyz a ohrožené mokřadní rostliny. Celkově realizací akce dojde k udržení a zvýšení biodiverzity lokality.

Mozaikovitým pokosením ploch dojde k potřebné péči o terestrické biotopy obojživelníků. Strojní úpravou povrchu (stržením drnu) dojde k zablokování sukcese, obnažení písčitého povrchu, zlepšení kvality vegetace a hlavně k tvorbě obnažených ploch půdy, které vyhovují řadě ohrožených druhů. V ploše stržení drnu vzniknou i drobné terénní prohlubně, které se mohou plnit vodou a fungovat jako místa pro výskyt nebo rozmnožování obojživelníků a vodního hmyzu.

VÝSLEDKY:

1) Ruční pokosení mokřadních luk

Proběhlo ruční mozaikovitě kosení podmáčených ploch s výskytem ohrožených druhů živočichů na celkové ploše 2 433 m². Z celkové plochy bylo ponecháno 10 % bez zásahu jako opatření pro motýly aj., tj. reálně koseno bylo 2 190 m². Provedena byla jedna seč křovinořezem, pokosená hmota byla pohrabána, stahána na plachtě a uložena na vybrané degradované místo pozemků.

2) Strojní úprava povrchu – stržení drnu

Za pomoci 5t bagru proběhla strojní úprava povrchu s cílem narušení a stržení drnu a odstranění nežádoucí vegetace, na ploše nejméně 279 m². Průměrná hloubka zásahu byla 15 cm, celkový objem hmoty (zemina a drn) byl nejméně 41,85 m³. Hmota byla uložena na vybraná degradovaná místa v lokalitě.

Použité pracovní nástroje a stroje:

- pásový bagr 5t
- křovinořez, vidle, hrábě, plachta

OBDOBÍ REALIZACE PROJEKTU:

Všechny práce byly realizovány postupně v druhé polovině září 2017.

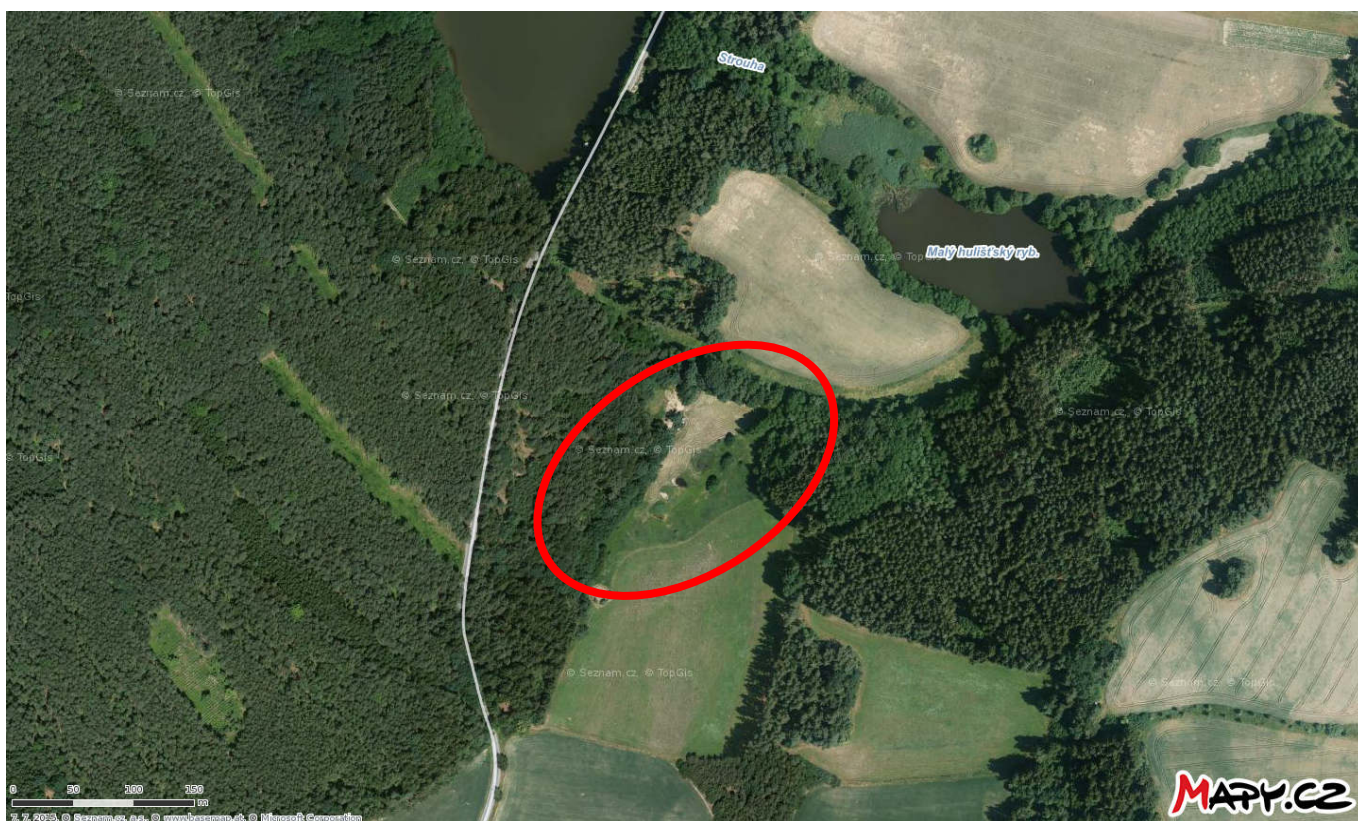
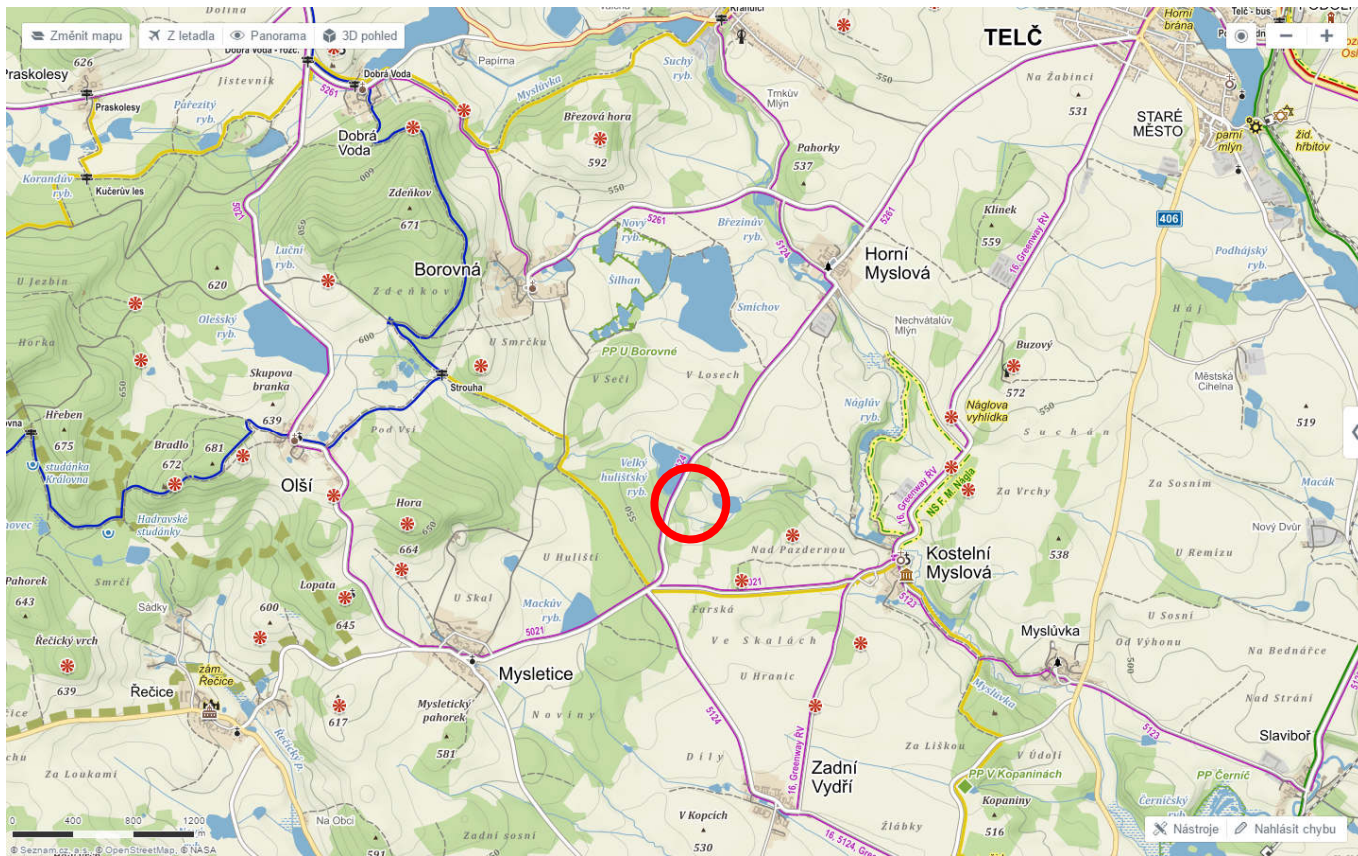
ZÁVĚRY:

Projekt byl realizován podle původního plánu. Realizace se podařila a mělo by tak v lokalitě Hulišťata v dalších letech dojít ke zlepšení stavu zdejších biotopů nejen pro kuňku ohnivou.

Příloha 1:
**Lokalizace projektu „Podpora ohrožených druhů na Hulištatech“
– lokalita Hulišťata**

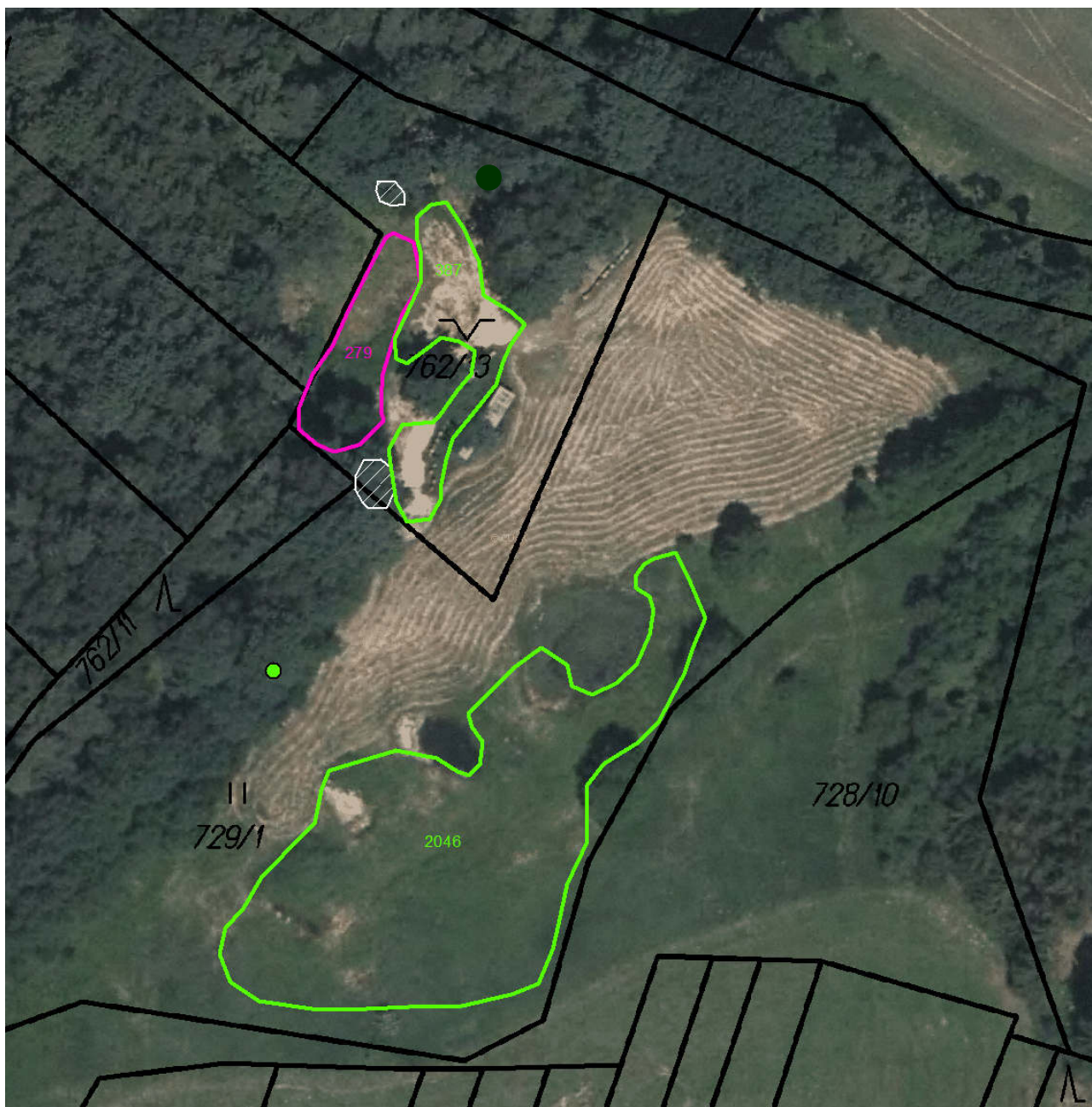
k.ú. Kostelní Myslová, pozemky p.č. 729/1 a 762/13

orientační turistická mapa a podrobná ortofotomapa - www.mapy.cz



Příloha 2:
Zákres rozsahu opatření v roce 2017 v ortofotomapě

fialově – stojní úprava povrchu, bílé šrafy – uložení hmoty (drn, zemina), zeleně - kosení, zelené body – uložení travní hmoty, fialové a zelená čísla – výměra v m²



Příloha 3:
Fotodokumentace



Foto 1: Strojní stržení drnu v části pískovny Hulišťata (září 2017)



Foto 2: Strojní stržení drnu v části pískovny Hulišťata (září 2017)



Foto: Albín Zedník

Foto 3: Strojní stržení drnu v části pískovny Hulišťata (září 2017)



Foto: Albín Zedník

Foto 4: Strojní stržení drnu v části pískovny Hulišťata (září 2017)



Foto: Albín Zedník

Foto 5: Ukládání stržené hmoty (drny + zemina) na degradovaný okraj pískovny (září 2017)



Foto: Albín Zedník

Foto 6: Strojní stržení drnu v části pískovny Hulišťata (září 2017)



Foto: Albín Žedník

Foto 7: Strojní stržení drnu v části pískovny Hulišťata (září 2017)



Foto: Albín Žedník

Foto 8: Strojní stržení drnu v části pískovny Hulišťata (září 2017)



Foto 9: Konečný stav na Hulišfatech – stržený drn v části pískovny a pokosená zbylá část (září 2017)



Foto 10: Shrabaná travní hmota po pokosení mokřadu tůň na Hulišfatech (září 2017)



Foto: Jaromír Maštera

Foto 11: Konečný stav na Hulišfatech – mozaikovitě pokosená a uklizená louka u tůní (září 2017)



Foto: Jaromír Maštera

Foto 12: Konečný stav na Hulišfatech – mozaikovitě pokosená a uklizená louka u tůní (září 2017)



Foto 13: Srovnání – pískovna před realizací opatření (září 2017)



Foto 14: Srovnání – pískovna po realizaci opatření (září 2017)



Foto 15: Srovnání – pískovna před realizací opatření (září 2017)



Foto 16: Srovnání – pískovna po realizaci opatření (září 2017)



Foto 17: Srovnání – pískovna před realizací opatření (září 2017)



Foto 18: Srovnání – pískovna po realizaci opatření. V popředí písečná duna. (září 2017)



Foto 19: Srovnání – mokřadní louka před realizací opatření (duben 2017)



Foto 20: Srovnání – mokřadní louka po realizaci opatření (září 2017)